
Zmarli.

Biuletyn Polonistyczny 11/32, 211-217

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

6. Z M A R L I

WACŁAW LEDNICKI
/28 IV 1891 - 29 X 1967/

29 X 1967 r. zmarł Waclaw Lednicki, historyk literatury, rusycysta i komparatysta. Urodzony w Moskwie, studia odbywał na Uniwersytecie Jagiellońskim /polonistyka/ i w Moskwie /romanistyka i germanistyka/. W czasie pierwszej wojny światowej działał w organizacjach polskich na terenie Rosji i pracował jako nauczyciel w szkołach polskich w Moskwie. W latach 1918-1920 służył ochotniczo w Wojsku Polskim. Następnie pracował w dyplomacji, po czym powrócił do studiów naukowych, uzyskując w r. 1922 na Uniwersytecie Jagiellońskim stopień doktora z zakresu filologii romańskiej, a w r. 1926 na uniwersytecie w Wilnie docenturę historii i literatury rosyjskiej. W latach 1926-1928 był wykładowcą języków i literatur słowiańskich na uniwersytecie w Brukseli, a w latach 1928-1939 sprawował funkcje kierownika katedry literatury rosyjskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim. /W latach 1928-1934 był profesorem nadzwyczajnym, w r. 1935 - został profesorem zwyczajnym/. W r. 1928 został członkiem-korespondentem School of Slavonic Studies w Londynie, a w r. 1932 - profesorem uniwersytetu brukselskiego. W latach 1933-1939 sprawował funkcję prezesa Polskiego Towarzystwa do Badań Europy Wschodniej i Bliskiego Wschodu oraz redagował wydawnictwo tego Towarzystwa /"Prace Polskiego Towarzystwa do Badań Europy Wschodniej i Bliskiego Wschodu" - 17 tomów/. W r. 1937 powołany został na członka-korespondenta Polskiej Akademii Umiejętności, w 1938 został członkiem zagranicznym Instytutu Słowiańskiego w Pradze. Od r. 1940 przebywał za granicą. W latach 1940-1944 wykładał na uniwersytecie Harvard /Harvard University/ w Cambridge, następnie na uniwersytecie kalifornijskim /University of California/ w Berkeley, gdzie w r. 1945 został profesorem zwyczajnym, a w latach 1949-1950 oraz 1952-1958 piastował godność dziekana wydziału slawistycznego. Był jednym z założycieli Polskiego Instytutu Naukowego w Nowym Jorku oraz członkiem wielu zagranicznych towarzystw naukowych.

Bibliografia prac W. Lednickiego obejmuje ok. 200 tytułów w języku polskim, francuskim i angielskim, z których najważniejsze dotyczą zagadnień kulturalnych polsko-rosyjskich, rusycystyki i puszkino-logii. Ogłosił m.in.: "Aleksander Puszkina"/1926/, "Pouchkine et la Pologne" /1928/, "Tołstoj a Polska" /1929/, "Przyjaciele Moskale" /1935/, "Quelques aspects du nationalisme et du christianisme chez Tolstoi" /1935/, "Russian-Polish Cultural Relations" /1944/, "Russia, Poland and the West"/1954/, "Pushkin's Bronze Horseman" /1955/. W 1963 r. w Londynie ukazał się tom pierwszy jego "Pamiętników".

ZDZISŁAW HIEROWSKI
/7 VII 1911 - 14 XII 1967/

Ze śmiercią Zdzisława Hierowskiego literatura polska na Śląsku poniosła ciężką stratę. Z szeregów tych, którzy jej nieustrudzenie służyli, ubył pracownik odznaczający się głęboką myślą krytyczną i wielką pasją twórczą.

Urodzony we wsi Stubienko w powiecie przemyskim, wcześniej przybył na Śląsk, tu się wychował i związał z tą dzielnicą na całe życie. Przed wojną był dyrektorem programowym Polskiego Radia i współredaktorem pierwszego czasopisma literackiego na Śląsku "Fantana", po wojnie - współredaktorem tygodnika literacko-społecznego "Odra", wydawanego w Katowicach w latach 1945-1949. Współpracował z wielu pismami, a jako kierownik literacki - z teatrami śląskimi, w latach 1946-1948 redagował serię wydawniczą "Arkusz Śląski" oraz pełnił szereg innych odpowiedzialnych funkcji społecznych. Był jednym z niewielu polskich bohemistów, tłumaczem wielu dzieł z języków czeskiego i słowackiego na język polski.

Mimo tych wielu różnorodnych zatrudnień był w istocie rzeczy przede wszystkim krytykiem literackim oraz badaczem współczesnej literatury polskiej na Śląsku - w swych ostatnich pracach stworzył syntezę jej rozwoju w XX wieku. W tej dziedzinie kontynuował dzieło znakomitego historyka literatury Wincentego Ogrodzińskiego. Badania te stanowiły istotne dzieło jego życia.

Spomiędzy licznych prac Zdzisława Hierowskiego do najcenniejszych należą: "25 lat literatury polskiej na Śląsku 1920-1945" /1947/, "Cztery szlifice: Jan Wiktor, Jan Brzoza, Gustaw Morcinek, Pola Gojawiczyńska" /1957/, "Nauczyciel z Lubszy i inne szkice" /1964/. Wspomnieć trzeba również o wielkiej, a jakże potrzebnej dla badacza piśmiennictwa polskiego na Śląsku pracy zbiorowej, która wyszła pod jego redakcją: "Pisarze śląscy XIX i XX wieku" /1963/.

Zainteresowania krytyczne Zdzisława Hierowskiego skupiały się na zagadnieniach literatury polskiej na Śląsku oraz na opracowaniach z zakresu literatury czeskiej i słowackiej. Wykonał także wiele prac edytorskich i redakcyjnych. W ostatnich latach życia współpracował z Podkomisją Śląską Krakowskiego Oddziału PAN oraz Zakładem Piśmiennictwa Śląskiego przy Katedrze Historii Literatury Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Katowicach. Uczelnia ta korzystała wielokrotnie z jego pomocy, której, mimo że obciążony wielu pracami, nigdy nie odmawiał.

Dla pisarzy i krytyków mógł być wzorem pracowitości i - co trzeba szczególnie podkreślić - dużej śmiałości przekonań i odwagi cywilnej. Życie jego zostało przerwane w pełni sił twórczych, u progu wykonania nowych prac krytycznych o szerokich horyzontach.

ZYGMUNT ZALESKI LUBICZ
/29 IX 1882 - 15 XII 1967/

Krytyk i historyk literatury Zygmunt Zaleski Lubicz zmarł w Paryżu 15 grudnia 1967 roku.

Zygmunt Zaleski urodził się w Klonowcu, w województwie kieleckim. Studia wyższe rozpoczął w Cesarskim Instytucie Politechnicznym w Warszawie, następnie studiował na wydziałach filozoficznych uniwersytetów w Monachium i w Sorbonie. W okresie studiów w Warszawie pracował w Związku Młodzieży Polskiej "Zet" i redagował czasopismo "Kiliński". Od r. 1914 przebywał we Francji, gdzie pracował jako wykładowca języka polskiego, kolejno w École des Hautes Études Sociales /1914-1916/, École des Langues Orientales /1916-1922/, a od r. 1922 w Sorbonie i

w l'Institut d'Études Slaves, w którym już od r. 1920 był kierownikiem sekcji polskiej. W r. 1925 został mianowany delegatem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do spraw naukowych we Francji, a w rok później - ekspertem honorowym Komisji Międzynarodowej Współpracy Intelektualnej przy Lidze Narodów. Pełnił również funkcję wiceprezesa Société d'Échanges Artistiques et Littéraires entre la France et la Pologne oraz współredagował serię "Collection Polonaise".

W r. 1926 uzyskał doktorat filozofii na Uniwersytecie Jagiellońskim, a w r. 1929 został docentem nowszej literatury polskiej, ze szczególnym uwzględnieniem stosunków polsko-francuskich na Uniwersytecie Warszawskim. Był ponadto doktorem honoris causa uniwersytetów w Montpellier i w Lille.

Redagował wydawany w Warszawie rocznik "Życie Sztuki" /1934-1935, 1938-1939/, a od r. 1935 był członkiem komitetu redakcyjnego rocznika "Centre d'Études Polonaises, Séances et Travaux", wydawanego przez Bibliotekę Polską w Paryżu. W roku 1938 otrzymał Złoty Wawrzyn Polskiej Akademii Literatury, był również odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Polonia Restituta i francuską Legią Honorową.

W chwili wybuchu drugiej wojny światowej przebywał w Warszawie, skąd przedostał się do Francji, gdzie za udział w Ruchu Oporu został przez hitlerowców aresztowany i osadzony w obozie. Po wojnie nadal przebywał we Francji, zajmując się historią literatury polskiej i drukując artykuły w pismach naukowych wydawanych w Paryżu, m.in. "Revue de Littérature Comparée" i "Revue des Travaux de l'Académie des Sciences Morales et Politiques".

Bibliografia prac Zygmunta Zaleskiego obejmuje około czterdziestu pozycji. Mieszczą się w niej prace poświęcone twórczości Mickiewicza i Słowackiego, m.in.: "Stosunki Adama Mickiewicza z Edwardem Quinetem" /1913/, "Michelet, Mickiewicz et la Pologne" /1928/, "Adam Mickiewicz et le mouvement de 1848" /1948/, "Mickiewicz entre l'Est et l'Ouest" /1955/, "Kobieta i kobiecość w poezji J. Słowackiego" /1910/, "Jules Słowacki, l'Ouvrier de Dieu" /1927/, "Le Théâtre de Jules Słowacki et le problème des personnages étrangers" /1948/, eseje i rozprawy z zakresu historii, teorii i filozofii literatury i sztuki,

m.in. "Attitudes et destinées" /1932/, "Jedność i wielość sztuki" /1934/, "W poszukiwaniu rytmu i stylu epoki" /1938/ oraz z rozprawy dotyczące stosunków kulturalnych polsko-francuskich.

Zygmunt Zaleski był również autorem tomików wierszy i prozy poetyckiej: "Na wąskiej między snu i burzy" /1914/, "Akordy kamienne" /1946/, "Kariatydy strącone" /1946/.

PIOTR GRZEGORCZYK
/17 XI 1894 - 21 V 1968/

W dniu 21 maja 1968 r. zmarł w Krakowie Piotr Grzegorzczak, zasłużony bibliograf, krytyk i redaktor.

Urodzony 17 listopada 1894 r. w Grybowie/woj.krakowskie/, w rodzinie inteligencji, do szkół średnich uczęszczał we Lwowie, gdzie też zdał maturę w 1914 r. W czasie pierwszej wojny światowej służył w Legionach, a następnie w Wojsku Polskim. Po przejściu do rezerwy studiował w latach 1921-1925 polonistykę na Uniwersytecie Warszawskim, m.in. pod kierunkiem prof. Bronisława Gubrynowicza. W tym czasie zaczął też brać udział w życiu literackim: w 1921 r. był sekretarzem czasopisma "Placówka Kultury i Sztuki", gdzie ogłosił swą pierwszą pracę "O polskich przekładach Dantego".

Szerszą działalność redaktorską rozwijał od 1926 r. jako sekretarz redakcji, a następnie - w latach 1933-1939 - redaktor "Ruchu Literackiego", miesięcznika, który skupiając wielu wybitnych naukowców i krytyków, odegrał znaczną rolę w naszym życiu naukowym i kulturalnym.

Własny wysiłek badawczy i krytyczny koncentrował Piotr Grzegorzczak przede wszystkim na przygotowywaniu bibliografii literackich i szeroko pojętej dokumentacji bieżącego życia kulturalnego. Wynikiem sumiennej pracy była m.in. bieżąca bibliografia literatury polskiej ogłaszana systematycznie w "Ruchu Literackim" 1928-1932, bibliografia przekładów z literatury polskiej w "Roczniku Literackim" 1932-1935, diariusz kultury polskiej prowadzony w "Ruchu Literackim" 1935, a następnie w "Nowej Książce" od roku 1936, czy przegląd "Życie literackie w Polsce" w "Roczniku Literackim" 1937-1938, a tak-

że publikowane w "Ruchu Literackim" materiały do takich bibliografii, jak "Joseph Conrad w Polsce" /1932/, i "Dantea polskie 1921-1933" /1934, 1935/. Jako krytyk współpracował stale od 1927 r. z "Gazetą Warszawską", a po jej zamknięciu - z "Warszawskim Dziennikiem Narodowym" 1935-1936.

W czasie okupacji hitlerowskiej Piotr Grzegorzczak przebywał w Warszawie i współpracował z wydawnictwami i prasą konspiracyjną.

Po wyzwoleniu zamieszkał w Krakowie, gdzie kontynuował prace badawcze i bibliograficzne, współpracując z czasopismami: "Tygodnik Powszechny", "Tygodnik Warszawski" i "Twórczość" /na jej łamach w latach 1946-1948 prowadził nadal diariusz kultury polskiej/. Był współpracownikiem Komisji Historycznoliterackiej Polskiej Akademii Umiejętności, a następnie Oddziału Krakowskiego Polskiej Akademii Nauk. Interesując się związkami kulturalnymi polsko-rosyjskimi, opracował takie monografie bibliograficzne, jak "Gogol w Polsce" /fragmenty w "Tygodniku Powszechnym" 1952 i "Twórczości" 1953/ i "Tołstoj w Polsce" /Warszawa 1964/ oraz noty bibliograficzne do edycji "Pism" M. Gorkiego /Warszawa 1954-1956/ i "Dzieł" A.Czechowa /Warszawa 1956-1962/. Z innych bibliografii specjalnych opracował bibliografię utworów St.I.Witkiewicza /w księdze pam. "St.I.Witkiewicz", Warszawa 1957/, bibliografię problematyki tłumaczeń /w pracy zbior. "O sztuce tłumaczenia", Wrocław 1955/, bibliografię słowników polskich "Index lexicorum poloniae" /Warszawa 1967/. Ogłaszał też liczne recenzje publikacji z zakresu wiedzy o książce, bibliografii i słownikach, m.in. od 1955 r. w "Roczniku Literackim", którego był stałym współpracownikiem, oraz na łamach "Ruchu Literackiego" /od 1959 r. należał do komitetu redakcyjnego tego pisma/.

W ostatnim okresie życia Piotr Grzegorzczak zajmował się głównie gromadzeniem materiałów biograficznych dotyczących pisarzy i publicystów polskich. Był stałym współpracownikiem "Polskiego słownika biograficznego", a także opracowywał dziesiątki biogramów zmarłych pisarzy, publikując je kolejno na łamach pism: "Kultura i Społeczeństwo" 1958-1959, "Znak" 1961-1962 i "Rocznik Literacki" 1961-1966.

Człowiek dużej wiedzy, niezwykle uczynny, a przy tym urzekająco skromny, pozostanie trwale również w pamięci zespołu pracowników "Słownika współczesnych pisarzy polskich", którym służył zawsze życzliwą radą i pomocą.

7. MATERIAŁY NADESŁANE

- Biuletyn Informacyjny Komitetu Nauki i Techniki. /Do użytku służbowego/. Warszawa 1967, nr 11/12.
Redaguje Kolegium.
- Biuletyn Informacyjny Studiów z Dziejów Stosunków Polsko-Radzieckich. Warszawa 1967, nr 7 /lipiec - październik/.
Redaguje Komitet Redakcyjny, Warszawa, Pałac Kultury i Nauki, pok. 2014. Zakład Historii Stosunków Polsko-Radzieckich PAN.
- Biuletyn Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk. /Tylko do użytku wewnętrznego. Na prawach rękopisu/. Warszawa 1967, nr 1/16/: 1 I - 31 III.
Redakcja: Warszawa, Nowy Świat 72, Pałac Staszica, pok. 108^a.
- Biuletyn Pedagogiczny. /Wyd. Instytut Pedagogiki/. /Do użytku wewnętrznego/. Warszawa 1967, nr 3/32/.
Redaguje Komitet w składzie: dr H. Barankiewicz, dr I. Janiszowska, dr B. Niemierko, dr J. Pólturzycki i dr B. Wilgocka-Okoń. Warszawa, ul. Górczewska 8. Instytut Pedagogiki.
- Biuletyn Polskiego Komitetu do Spraw UNESCO. Warszawa 1967, nry 8/103/: październik, 9/104/: listopad, 10/105/: grudzień; 1968, nry 1/106/: styczeń, 2/107/: luty, 3/108/: marzec, 4/109/: kwiecień.
Wydawca: Polski Komitet do Spraw UNESCO. Warszawa, Pałac Kultury i Nauki, XVII piętro.
- Deutsche Kultur Nachrichten. Köln 1967: Oktober - November - Dezember; 1968: Januar - Februar - März - April - Mai.
Wydawca: Inter Nationes einer gemeinnützigen deutschen Vereinigung zur Pflege zwischenstaatlicher Beziehungen.
- Kwartalnyj obzor naucznych izdаний. Warszawa 1967, nry 2/26/, 3/27/, 4/28/.
Redakcyjna Kollegia: J. Barbag, E. Czetwertyński, T. Jaczewski, J. Kobuszewska, B. Neuman, S. Treugutt, T. Żeligowski.